

FONDS VOOR EEN RECHTVAARDIGE TRANSITIE (JTF)

Het Fonds voor een rechtvaardige transitie (JTF) is een nieuw financieel instrument in het kader van het cohesiebeleid, dat tot doel heeft steun te verlenen aan gebieden die worden geconfronteerd met ernstige sociaal-economische uitdagingen die voortvloeien uit de transitie naar klimaatneutraliteit. Het JTF zal de uitvoering van de Europese Green Deal vergemakkelijken, die tot doel heeft de EU tegen 2050 klimaatneutraal te maken.

RECHTSGROND

Artikel 175 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot oprichting van het Fonds voor een rechtvaardige transitie ([COM\(2020\) 0022](#)).

ACHTERGROND

In mei 2018 diende de Europese Commissie haar voorstel in voor het volgende meerjarig financieel kader (MFK) voor de periode 2021-2027. Dit voorstel toonde aan dat de Europese Commissie ambitieuzer is op het gebied van klimaatgerelateerde activiteiten en er werd in voorgesteld om 25 % van de EU-uitgaven aan deze activiteiten toe te wijzen.

In december 2019 nam de Commissie een mededeling over de Europese Green Deal aan^[1], met daarin een routekaart voor een nieuw groeibeleid voor de EU. Als onderdeel van de Green Deal en om de doelstelling van klimaatneutraliteit in de EU op doeltreffende en eerlijke wijze te verwezenlijken, stelde de Europese Commissie voor een mechanisme voor een rechtvaardige transitie in het leven te roepen (JTM), dat ook een fonds voor een rechtvaardige transitie omvat. Zij was van mening dat het JTM gericht moet zijn op de regio's en sectoren die het zwaarst door de transitie worden getroffen als gevolg van hun afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, zoals steenkool, turf en schalieolie, en van broeikasgasintensieve industriële processen.

Het mechanisme zal bestaan uit drie pijlers:

- het Fonds voor een rechtvaardige transitie;
- een specifieke regeling in het kader van het InvestEU-programma;

---

[1] [Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Europese Raad, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's "De Europese Green Deal" \(COM\(2019\)640\)](#).

- een door de Europese Investeringsbank (EIB) verstrekte leningsfaciliteit voor de overheidssector om bijkomende investeringen in de betrokken regio's aan te trekken.

Het JTF zal in de eerste plaats subsidies verstrekken. De specifieke overgangsregeling in het kader van InvestEU zal particuliere investeringen aantrekken. De EIB-activiteiten zullen als hefboom dienen voor overheidsfinanciering.

De steun die via het JTF wordt verstrekt, zal vooral gericht zijn op de economische diversificatie van de zwaarst door de klimaattransitie getroffen gebieden en op de omscholing en actieve inclusie van de werknemers en werkzoekenden in deze gebieden. De criteria om in aanmerking te komen voor investeringen in het kader van de andere twee pijlers van het JTF zullen ruimer zijn, om ook activiteiten te ondersteunen met betrekking tot de energietransitie.

DOELSTELLINGEN

Het Fonds voor een rechtvaardige transitie zal een belangrijk instrument zijn om de meest door de transitie naar klimaatneutraliteit getroffen gebieden te ondersteunen en te voorkomen dat de regionale verschillen groter worden. De belangrijkste doelstelling ervan is de impact van de transitie te verzachten door de diversificatie en modernisering van de lokale economie te financieren en de negatieve gevolgen voor de werkgelegenheid te verzachten. Om zijn doelstelling te verwezenlijken zal het JTF investeringen ondersteunen op gebieden als digitale connectiviteit, technologieën voor schone energie, emissiereductie, regeneratie van industrieterreinen, omscholing van werknemers en technische bijstand.

Het JTF zal worden uitgevoerd volgens de regels voor gedeeld beheer, hetgeen betekent dat nauw wordt samengewerkt met de nationale, regionale en lokale autoriteiten. Om een beroep te kunnen doen op JTF-steun moeten de lidstaten territoriale plannen voor een rechtvaardige transitie indienen. In deze plannen worden de specifieke interventiegebieden aangewezen, op basis van de economische en sociale effecten van de transitie, met name wat het verwachte banenverlies betreft en de transformatie van de productieprocessen van de industriële installaties met de hoogste broeikasgasintensiteit.

BEGROTING EN FINANCIËLE VOORSCHRIFTEN

Het JTF zal steun verlenen aan alle lidstaten. De toewijzingscriteria zijn gebaseerd op de industriële emissies in regio's met een hoge koolstofintensiteit, werkgelegenheid in de industrie en in de winning van steenkool en bruinkool en productie van turf en schalieolie, en op het niveau van economische ontwikkeling. Lidstaten die zich nog niet hebben verplicht tot de verwezenlijking van de doelstelling om uiterlijk 2050 klimaatneutraliteit te realiseren, ontvangen slechts 50 % van hun geplande toewijzing. De mate van medefinanciering van projecten wordt vastgesteld aan de hand van de categorie regio waarin deze projecten zich bevinden.

Over de begroting van het JTF wordt momenteel onderhandeld tussen het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie; zij zal in de nabije toekomst worden vastgesteld.

De Europese Commissie stelt voor de lidstaten te verplichten hun JTF-toewijzing aan te vullen met de middelen die zijn toegewezen in het kader van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO) en het Europees Sociaal Fonds Plus (ESF+) door middel van een specifiek en definitief overdrachtsmechanisme. Volgens het voorstel van de Europese Commissie zullen deze overdrachten ten minste 1,5 en ten hoogste 3 keer de JTF-toewijzing bedragen.

DE ROL VAN HET EUROPEES PARLEMENT

Over het JTF wordt momenteel onderhandeld tussen het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie. Op 17 september 2020 heeft het Europees Parlement zijn onderhandelingspositie aangenomen met amendementen die het voorstelt op het voorstel van de Commissie. Verwacht wordt dat tegen januari 2021 een definitieve versie van het JTF zal worden goedgekeurd.

Wat het JTF-voorstel betreft, maakt het Europees Parlement zich in het bijzonder zorgen over de sociaal-economische gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie en heeft het maatregelen voorgesteld die ertoe zullen bijdragen dat het proces kan plaatsvinden zonder dat de verschillen tussen regio's verder toenemen en zonder dat iemand aan zijn lot wordt overgelaten.

Het Europees Parlement heeft voorgesteld het toepassingsgebied van de activiteiten die in het kader van het JTF kunnen worden gefinancierd, uit te breiden. Dat moet regio's, mensen, ondernemingen en andere belanghebbenden in staat stellen de sociale, werkgelegenheids-, economische en ecologische gevolgen van de transitie naar een klimaatneutrale economie doeltreffend aan te pakken. Daarnaast heeft het Europees Parlement een reeks uitsluitingen voor bepaalde economische activiteiten voorgesteld, waarbij het belang van het sociale aspect van het fonds wordt benadrukt.

Het Europees Parlement heeft voorgesteld een aanzienlijk hogere begroting aan het JTF toe te wijzen, waardoor overdrachten uit het EFRO en het ESF+ kunnen plaatsvinden op vrijwillige in plaats van op verplichte basis. Het beveelt ook aan een "groen beloningsmechanisme" toe te voegen, om extra middelen toe te wijzen aan lidstaten die erin slagen hun broeikasgasemissies sneller terug te dringen dan verwacht, terwijl specifieke toewijzingen worden verstrekt aan eilanden en ultraperifere gebieden.

Marek Kołodziejcki
10/2020

